

Sygn. akt VI GC 85/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 czerwca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie VI Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Anna Harmata

Protokolant: Małgorzata Florek

po rozpoznaniu w dniu 30 maja 2016 r. w Rzeszowie

na rozprawie

sprawy z powództwa: (...) Sp. z o.o. w Z.

przeciwko: Towarzystwu (...) "W." S.A. w W.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) "W." S.A. w W. na rzecz powoda (...) Sp. z o.o. w Z. kwotę 2 030 782,34 zł (słownie: dwa miliony trzydzieści tysięcy siedemset osiemdziesiąt dwa złote 34/100) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty:

- 1 959 623,34 zł od dnia 14.11.2008r. do dnia zapłaty,

- 71 159,00 zł od dnia 6.11.2008r. do dnia zapłaty,

2. oddała powództwo w pozostałym zakresie,

3. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 39 790,16 zł. tytułem zwrotu kosztów procesu,

4. zarządza ściągnąć od pozwanego Towarzystwa (...) "W." S.A. w W. na rzecz Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Rzeszowie) kwotę 33 245 zł tytułem części opłaty sądowej od pozwu, od której powód był zwolniony oraz kwotę 1 366,10 zł tytułem kosztu opinii biegłych pokrytego tymczasowo ze środków Skarbu Państwa,

5. zarządza ściągnąć od powoda (...) Sp. z o.o. w Z. na rzecz Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Rzeszowie) kwotę 688,49 zł tytułem kosztu opinii biegłych pokrytego tymczasowo ze środków Skarbu Państwa.

Sygn.akt VI GC 85/16

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 13.06.2016r.

Pozwem wniesionym w sprawie powód (...) (...) Sp. z o.o w Z. wniósł o zasądzenie od pozwanego Towarzystwa (...) SA w W. kwoty 3.054.241,95 zł tytułem odszkodowania wraz z odsetkami ustawowymi i kosztami procesu.

W uzasadnieniu powód wskazał, iż w dniu 25 marca 2008r. na terenie przedsiębiorstwa należącego do powoda zlokalizowanego w Z. k/ (...) miał miejsce pożar. Wskutek pożaru zniszczeniu lub uszkodzeniu uległy budynki, budowle, maszyny, urządzenia, wyposażenie należące do powoda, jak również składniki majątku obrotowego oraz

inwestycje w toku, szczegółowo wskazane w wykazie dołączonym do pozwu. Strony zawarły umowę ubezpieczenia mienia od ognia i innych zdarzeń losowych. Zawarcie umowy zostało potwierdzone wystawieniem przez pozwanego polisy o numerze (...). Zgodnie z treścią umowy ubezpieczenia, pozwany udzielił ochrony ubezpieczeniowej w okresie od 08.09.2007 do 07.09.2008r. Do zawartej umowy ubezpieczenia zastosowanie znajdowały ogólne warunki ubezpieczenia mienia od ognia i innych zdarzeń losowych z dnia 01.08.1997r. Ryzyko pożaru zostało objęte podstawowym zakresem ubezpieczenia (§ 4 ust.1 pkt 1/ lit.a/OWU). Powód zgłosił zaistniałą szkodę pozwanemu. Fakt zaistnienia pożaru oraz jego przyczyny nie były przez ubezpieczyciela kwestionowane. Pozwany uznał swoją odpowiedzialność co do zasady i przystąpił do szacowania wartości szkody. W toku postępowania likwidacyjnego pozwany powierzył zewnętrznej firmie Biuro (...) w W. ocenę zakresu szkody. Po przedłożeniu przez powoda wymaganych przez ubezpieczyciela dokumentów, przeprowadzeniu stosownych czynności wyjaśniających oraz po wymianie między stronami licznej korespondencji, pozwany wypłacił powodowi odszkodowanie w łącznej kwocie 2.002.871,95 zł. tj. 255.119,26 zł tytułem szkody w środkach obrotowych, 33.676,66 zł tytułem utraconego zysku, 103 220,72 zł tytułu szkody w wyposażeniu biura, 1 610 855,31 zł z tytułu szkody w budynkach, budowlach, inwestycjach rozpoczętych, maszynach i urządzeniach. Pozwany przyjął istnienie niedoubezpieczenia na poziomie 0,48, co spowodowało redukcję przyznanego powodowi odszkodowania. Wypłacone przez pozwanego odszkodowanie nie zrekompensowało szkody poniesionej przez powoda wskutek pożaru. Powód zgłosił ubezpieczycielowi szereg umotywowanych zastrzeżeń do ostatecznego stanowiska ubezpieczyciela. Sprowadzały się one do wykazania nieprawidłowości wyliczenia wartości odtworzeniowej, w tym całkowitego pominięcia kosztów zużycia przy określaniu wartości budynków na dzień szkody, braku wskazania metody zastosowanej do obliczeń, przyjęcia jednego i tego samego wskaźnika niedoubezpieczenia do poszczególnych składników majątkowych objętych odszkodowaniem. Pozwany nie zmienił stanowiska. Firma (...) (reprezentująca pozwanego ubezpieczyciela) w toku postępowania likwidacyjnego nie uwzględniła zarzutów poszkodowanego co do metod i sposobu wyceny. Reprezentująca powoda firma (...) złożyła w imieniu (...) oświadczenie, że sumy ubezpieczenia dla środków trwałych zostały ustalone w umowie ubezpieczenia w wartości odtworzeniowej. Odnośnie poszczególnych składników zniszczonego mienia powód wskazał, iż:

- co do budynków i budowli: pozwany przyjął niewłaściwie wartość odtworzeniową wszystkich budynków na kwotę 9.336.029,43 zł, co spowodowało, że wskaźnik niedoubezpieczenia wyniósł 0,48. Wartość ta winna wynosić około 3 mln zł. Ustalony przez pozwanego stopień niedoubezpieczenia uwzględniono następnie przy ustalaniu wysokości odszkodowania za każdy składnik majątku. Powód zakwestionował taką metodę obliczania odszkodowania powołując się na treść § 22 ust.3 pkt 21 OWU Koszty rozbiórki i odbudowy budynków poniesione przez powoda wyniosły łącznie 2.059.281,65 zł. Pozwany ustalił odszkodowanie w wysokości 1.646.173,04 zł, lecz wypłacił jedynie 820.381,95 zł, uwzględniając wskaźnik niedoubezpieczenia 0,48. Do zasądzenia pozostała zatem kwota 1.238.899,70 zł.

- co do inwestycji rozpoczętych: wartość szkody pozwany wyliczył w wysokości 167.332,32 zł, na którą to kwotę złożyły się: koszty odbudowy do stanu sprzed szkody w kwocie 96.882,72 zł, - koszty usuwania szkody w celu niedopuszczenia do zwiększenia strat w kwocie 70.449,60 zł. Koszt odbudowy obiektu w kwocie 96.882,72 zł pozwany wyliczył uwzględniając wskaźnik proporcji w wysokości 9% wynikający z niedoubezpieczenia. Jednakże zdaniem powoda wskaźnik ten został błędnie zastosowany. Zgodnie bowiem z § 22 ust.3 in fine OWU, zasada proporcji jest stosowana tylko wówczas, gdy niedoubezpieczenie przekracza 10%. W raporcie ze szkody sporządzonym przez (...) w dniu 14.01.2009r. wartość nakładów na inwestycje rozpoczęte została ustalona na kwotę łączną 384.608,61 zł. Suma ubezpieczenia inwestycji rozpoczętych, wskazana w treści polisy, wynosiła 350.000,00 zł. Zatem niedoubezpieczenie nie przekraczało 10%. Skoro przyjęty przez ubezpieczyciela wskaźnik niedoubezpieczenia był mniejszy niż 10%, to zasada proporcji nie powinna być stosowana przy obliczeniu wysokości należnego odszkodowania. Koszt usuwania szkód w inwestycjach rozpoczętych wyniósł 297.077,54 zł. Do zapłaty pozostała zatem kwota 129.745,22 zł - co do maszyn i urządzeń: wysokość szkody wynika z § 19 pkt 2) lit. a/ OWU. Zgodnie z tym zapisem, wysokość szkody przy ubezpieczeniu w wartości odtworzeniowej, jak i przy ubezpieczeniu w wartości księgowej brutto, ustala się w ten sam sposób. Suma ubezpieczenia maszyn i urządzeń wskazana w polisie, wynosiła 6.271.720,00 zł. Wartość szkody zgłoszonej przez powoda - 2.234.053,09 zł. Pozwany wypłacił powodowi z tego tytułu kwotę 623.141,036 zł uwzględniając współczynnik niedoubezpieczenia w wysokości 0,48 (w tej samej wysokości co przy budynkach). W

ocenie powoda brak było podstaw do redukcji odszkodowania o współczynnik niedoubezpieczenia w wysokości 0,48, który został obliczony dla ubezpieczenia budynków.

- co do wyposażenia i części zamiennych to według ustaleń pozwanego łączna wartość roszczenia w tym zakresie powinna wynosić 73.138,00 zł, jednakże pozwany odmówił wypłaty uznając, że to wyposażenie nie było objęte ochroną ubezpieczeniową. Zdaniem powoda pozwany, w ślad za ustaleniami (...), błędnie zakwalifikował przedmiot roszczenia był to bowiem środek obrotowy stosownie do § 2 ust.1 pkt 1/ lit. b/ OWU. Suma ubezpieczenia środków obrotowych wskazana w polisie wynosiła 2.800.000,00 zł.

Formułując żądanie odsetkowe powód wskazał, iż pozwany najpóźniej w dniach 05.11.2008r. i 13.11.2008r. dysponował już stosownym materiałem dowodowym zgromadzonym w aktach szkody, pozwalającym zweryfikować zgłoszone roszczenia i umożliwiającym zaspokojenie roszczeń powoda w całości, zaś od dnia następnego - odpowiednio 06.11.2008r. i 14.11.2008r. - pozostawał już w opóźnieniu w spełnieniu niewypłaconej dotychczas części świadczeń odszkodowawczych.

W odpowiedzi na pozew pozwany Towarzystwo (...) S.A. w W. wniosło o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu pozwany wskazał, iż w dniu 08.09.2007 r. Prezes Zarządu powodowej spółki zawierając umowę ubezpieczenia mienia od ognia i innych zdarzeń losowych maszyn elektrycznych od szkód elektrycznych, zadeklarował we wniosku o ubezpieczenie, iż wartość posiadanych wszystkich budynków i budowli stanowi kwota w systemie sum stałych w wartości księgowej brutto w wysokości 4.467.023,00 zł. W tym samym systemie zgłosił do ubezpieczenia maszyny i urządzenia, wyposażenia biura, materiały powierzone, środki obrotowe, inwestycje rozpoczęte oraz maszyny elektryczne z limitem odpowiedzialności za te maszyny w wysokości do 100.000 zł. Po ujawnieniu szkody pozwany powierzył ustalenie zakresu szkody oraz jej wartości, niezależnemu ekspertowi - Biurze (...) - (...) . (...) po otrzymaniu od powoda dokumentów, ustalwszy stan faktyczny po szkodzie, wykazał, że zadeklarowana suma ubezpieczenia była ponad dwukrotnie niższa od wartości ubezpieczonego mienia, które oszacował na kwotę 9.336.029, 43 zł.

Dla ustalenia wartości sumy ubezpieczonego mienia w grupie budynki i budowle przyjęto – zresztą zgodnie z życzeniem powoda- ich wartość odtworzeniową. W ocenie pozwanego niezasadnym był zarzut powoda, iż pozwany wyliczając wartość odtworzeniową środków pominął ich wartość zużycia, niniejsze wynikało z par. 10 ust.4 owu. trwałych zużycia Powód podał sumę ubezpieczenia według wartości księgowej brutto. W trakcie likwidacji szkody złożył oświadczenie, iż jego intencją przy zawieraniu umowy było zastosowanie wartości odtworzeniowej. Aby spełnić kryteria zawarte w OWU przedstawiciel pozwanego (...) w celu sprawdzenia sumy ubezpieczenia zobowiązany był do oszacowania wszystkich składników majątku budynków i budowli w miejscu ubezpieczenia. Rzeczoznawcy (...) dokonali oszacowania wszystkich składników majątku, ponieważ ubezpieczenie mienia zawarte było według systemu sum stałych i może dotyczyć tylko całego mienia. Wartość odtworzeniowa tych składników wyniosła 9.336.029,43 zł. Tą metodą ujawniono niedoubezpieczenie, którego wskaźnik wynosi 0,48. O ten wskaźnik zgodnie §22 ust.3 pkt 2 OWU została pomniejszona wartość szkody, która została wyliczona w oparciu o przedłożone kosztorysy za naprawę po ich weryfikacji przez rzeczoznawcę (...). Pozwany więc prawidłowo zastosował regułę proporcjonalności. Wobec ujawnionego niedoubezpieczenia zastosowano regułę proporcjonalności wypłaty odszkodowania. W ocenie pozwanego powód chciałby otrzymać odszkodowanie w wartości odtworzeniowej (nowej) przy założeniu, iż suma ubezpieczenia została wyliczona w wartości rzeczywistej (wartość odtworzeniowa pomniejszona o stopień zużycia technicznego). Niniejsze - wiązałyby się w istocie z naruszeniem ekwiwalentności świadczeń i byłyby niezgodne z założeniami OWU. Pozwany wskazał dalej, iż istotą niniejszego sporu nie są wyliczone wartości dokonane przez pozwanego, których powód nie kwestionuje, tylko metoda ustalenia wysokości szkody, która jest zgodna z ogólnymi warunkami ubezpieczenia. Powód dochodzi również, poza roszczeniem dotyczącym budynków i budowli dodatkowego odszkodowania za szkodę w inwestycjach rozpoczętych (nakładach inwestycyjnych). Koszt odbudowy obiektu pozwany wyliczył uwzględniając wskaźnik proporcji w wysokości 9% wynikający z niedoubezpieczenia. Skoro nakłady inwestycyjne i inwestycje rozpoczęte ubezpieczone zostały według wartości księgowej brutto, to tak zresztą, jak wnosił powód ograniczenia stosowania zasady proporcji nie mają miejsca. Odnosząc się do roszczenia w zakresie szkody w maszynach i urządzeniach to pozwany wskazał, iż wartość roszczenia złożonego przez powoda

wynosiła 1.610.912,05 zł. a kwota 2.234.053,09 zł. nie pojawiła się w toku likwidacji szkody, nie była przedmiotem weryfikacji, a przede wszystkim, taka kwota nie została w żaden sposób udokumentowana. Pozwany również w tym zakresie zastosował współczynnik niedoubezpieczenia wynoszący 0,48 procent. Odnosząc się do żądania szkody w wyposażeniu i częściach zamiennych w kwocie 74.684,98 zł., to powód błędnie zakwalifikował przedmiot roszczenia, zważywszy na treść §2 ust. 1 pkt 1 lit. B OWU nie wchodził do zakresu ubezpieczenia. W toku sporu pismem z dnia 9.02.2015r. powód podniósł zarzut nieważności OWU w zakresie przewidującym klauzulę niedoubezpieczenia, wskazując, iż postanowienia te są sprzeczne z przepisami kc dotyczącymi umów ubezpieczenia, a tym samym nieważne. Odnosząc się do umowy ubezpieczenia przepisy kc mają charakter bezwzględnie obowiązujący. Powód podniósł, że stosowanie przez pozwanego klauzuli niedoubezpieczenia jest niezgodne z art. 824 par. 1 kc który stanowi, że suma ubezpieczenia ustalona w umowie stanowi górną granicę odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń. Stąd suma ta winna stanowić granicę odpowiedzialności ubezpieczyciela niezależnie od tego czy kwota ta odpowiada wartości przedmiotu ubezpieczenia czy też nie. W myśl art. 824 par. 3 kc zmniejszenie sumy ubezpieczenia pociąga za sobą odpowiednie zmniejszenie składki ubezpieczenia, a przez cały okres udzielanej powodowi przez pozwanego ochrony ubezpieczeniowej składka utrzymywała się na stałym jednakowym poziomie co oznacza, że wartość będąca w niniejszej sprawie podstawą ustalenia sumy ubezpieczenia nie uległa zmianie przez cały okres ubezpieczenia. To na ubezpieczycielu ciążył obowiązek z jednej strony zachowania należytej staranności przy zawieraniu umowy ubezpieczenia, z drugiej zaś udzielenia rzetelnej informacji ubezpieczającemu przez zawarciem umowy. Pozwany zaś dopiero po zawarciu umowy ubezpieczenia z powodem bezpodstawnie stwierdził, iż doszło do zaniżenia sumy ubezpieczenia i zastosował zmniejszenie odszkodowania w takim stosunku w jakim pozostaje suma ubezpieczenia do wartości odtworzeniowej mienia. W ocenie powoda niezależnie od powyższego zastosowanie przez pozwanego klauzuli niedoubezpieczenia i proporcjonalne zmniejszenie wysokości odszkodowania z tytułu ubezpieczenia zmierza również do obejścia ustawy. Pozwany bowiem zawierając z OWU zapis dot. klauzuli niedoubezpieczenia w rzeczywistości zmierzał do stosowania zasady proporcji, która jest sprzeczną z ustawą i umożliwia pozwanemu bezpodstawnie zaniżanie wysokości odszkodowania. Stąd w ocenie powoda klauzula niedoubezpieczenia i zasada proporcji jako niezgodne z prawem i zasadami współżycia społecznego były nieważne. Powód zarzucił również niejasność sformułowanych przez pozwanego postanowień OWU dot. możliwości zaniżenia kwoty odszkodowania. Ograniczenie odpowiedzialności ubezpieczyciela poprzez obniżenia wysokości odszkodowania sformułowane w OWU wymagają bowiem precyzyjnych i jednoznacznych sformułowań, a w razie uchybienia temu wymogowi postanowienia ta należy zawsze wyklądać na korzyść uprawnionego czyli w tej sytuacji powoda i nie można aprobować wykładni pozwalającej na ograniczenie kwoty wypłaty odszkodowania w sytuacji w której uprawniony dopiero po zajściu zdarzenia losowego dowiadyuje się iż nie spełnia wymagań do wypłaty należnie mu kwoty odszkodowania. Reasumując powód zakwestionował możliwość zastosowania klauzuli niedoubezpieczenia i zasady proporcji z tym związanej jako nieważnej bo sprzecznej z prawem, a w każdym razie służącej jego obejściu.

Sąd ustalił co następuje: W dniu 8 września 2007 r. powód (...) Sp. z o.o. w Z. złożył wniosek do pozwanego (...) S.A. w W. o ubezpieczenie mienia od ognia i innych zdarzeń losowych na okres ubezpieczenia od 8.09.2007 do 7.09.2008. W niniejszym wniosku wskazano następujące dane:

Przedmiot ubezpieczenia	Suma ubezpieczenia
Środki trwałe w tym: budynki i budowle	4 467 023
Środki trwałe w tym: maszyny, urządzenia, wyposażenie- biura	6 271 720 103 220,72
Środki obrotowe w tym wyroby gotowe i półprodukty	2 800 0000

inwestycje rozpoczęte	350 000
mienie należące do osób trzecich powierzone	490 680,40

Niniejsze wartości zostały podane według wartości księgowej brutto. Z druku wniosku nie wynikał związek pomiędzy sposobem określenia sumy ubezpieczenia podanej we wniosku z sposobem obliczenia wypłacanego odszkodowania i ew. możliwości zastosowania zasady proporcji, nie wynikała również możliwość opcjonalnego ubezpieczenia uwzględniającego zasadę proporcji lub nie i np. odrębnych alternatywnych stawek w tym zakresie. Podane wartości odpowiadały też w zakresie nieruchomości i maszyn i urządzeń danym z operatu szacunkowego sporządzonego przez J. P. w dniu 25.07.2003, dla ich wartości w stanie nowym tzw. wartości odtworzeniowej.

Dowód: Wniosek o ubezpieczenie z dnia 8.09.2007, załącznik do wniosku zestawienie k- 556, operat szacunkowy k. 178 do 220.,

Na tej podstawie została wystawiona polisa ubezpieczeniowa nr (...) na okres ubezpieczenia 08.09.2007 do 07.09.2008, która zawierała określała w sposób następujący przedmiot ubezpieczenia, zakres ubezpieczenia i sumę ubezpieczenia.

Przedmiot ubezpieczenia	Zakres ubezpieczenia	Suma ubezpieczenia
Budynki i budowle	Pełny	4 467 023
Maszyny i urządzenia	Pełny	6 271 720
Wyposażenie biura	Pełny	103 220,72
(...) powierzone	Pełny	480 680,40
Środki obrotowe	Pełny	2 800 000
Inwestycje rozpoczęte	pełny	350 000

Dowód: Polisa k. 67

Umowa ubezpieczenia została zawarta na podstawie w/w polisy oraz w tym czasie obowiązujących ogólnych warunków ubezpieczenia mienia od ognia i innych zdarzeń losowych z dnia 1.08.1997 zmienionych aneksem nr (...) oraz aneksem nr (...) (tekst jednolity). Warunki te określały m.inn.

a) w par. 2 pkt. 1 - przedmiot umowy ubezpieczenia a to:- środki trwałe, budynki i budowle, maszyny, urządzenia i wyposażenie, - rzeczowe składniki majątku obrotowego (tj. towary, surowce, materiały w przerobieniu, półfabrykaty, wyroby gotowe, materiały pomocnicze, opakowania, zmagazynowane i nie będące w użytkowaniu maszyny, aparaty i urządzenia oraz części zapasowe, narzędzia itp.

c) w par. 6 i 7 - pojęcie szkody określając, iż za szkodę uważa się utratę, zniszczenie lub uszkodzenie ubezpieczonego mienia na skutek bezpośredniego działania na nie jednego lub kilku zdarzeń losowych wymienionych w par. 4 ust. 1 występujących niespodziewanie i niezależnie od woli ubezpieczającego, doprecyzowując określenie pożaru

d) w par. 9 - sumę ubezpieczenia wskazując, iż stanowi ona wartość mienia w dniu zgłoszenia go do ubezpieczenia, według zasad podanych w par. 10, par. 11, par.12 przy czym w pkt 3 wskazano, iż suma ubezpieczenia ustalona odrębnie dla poszczególnych składników mienia określonych zgodnie z par. 2 ust. 1 stanowi **górną granicę** odpowiedzialności (...) W. za szkody powstałe w tych składnikach, przy czym w odniesieniu do mienia określonego w par. 2 ust. 1 za sumę ubezpieczenia przyjmuje się wartość poszczególnego środka trwałego określoną zgodnie z ewidencją środków trwałych ubezpieczającego lub wykazem środków trwałych dołączonych do wniosku o ubezpieczenia na żądanie (...)

e) w par. 10 określono, iż ubezpieczenie na sumy stałe oznacza, iż suma ubezpieczenia dla każdego rodzaju mienia zadeklarowanego do ubezpieczenia przez ubezpieczającego do wniosku o ubezpieczenie winna odpowiadać wartości mienia posiadanego w danym rodzaju przez ubezpieczającego w dniu rozpoczęcia ochrony ubezpieczeniowej oraz przez cały okres trwania umowy ubezpieczenia. Suma ubezpieczenia dla środków trwałych tj. budynków, budowli, maszyn, urządzeń i wyposażenia może być określona w następujących wartościach: odtworzeniowej, rzeczywistej, księgowej brutto i księgowej netto. Przy czym przez wartość odtworzeniową rozumie się wartość odpowiadającą kosztom odtworzenia środka trwałego tj. przywrócenia go do stanu nowego, ale nie ulepszanego (w przypadku budynków i budowli- koszt odbudowy z zachowaniem dotychczasowych wymiarów konstrukcji, rodzaju zastosowanych materiałów, w przypadku pozostałych środków trwałych – cena nabycia lub koszt wytworzonego nowego środka trwałego); przez wartość rzeczywistą rozumie się wartość odpowiadającą kosztom odtworzenia środka trwałego pomniejszoną o stopień zużycia technicznego, przez wartość księgową brutto rozumie się księgową wartość początkową środków trwałych z uwzględnieniem obowiązujących przeszacowań; przez wartość księgową netto rozumie się księgową wartość początkową środków trwałych po potrąceniu odpisów amortyzacyjnych, z uwzględnieniem obowiązujących przeszacowań.

f) w par. 19 - wysokość szkody tj. dla budynków i budowli ubezpieczonych w wartości odtworzeniowej i księgowej brutto - koszty odbudowy uszkodzonego lub zniszczonego obiektu z zachowaniem dotychczasowych wymiarów, konstrukcji, rodzaju zastosowanych materiałów, wraz z nakładami na roboty wykończeniowe; dla środków trwałych innych niż budynki i budowle: ubezpieczonych w wartości odtworzeniowej i księgowej brutto – koszt naprawy lub cenę nabycia nowego środka trwałego tego samego rodzaju, typu, modelu o tych samych lub zbliżonych parametrach.

g) w par. 22 - wysokość odszkodowania wskazując, iż łączna wysokość ustalonego odszkodowania za wszystkie szkody powstałe z jednego zdarzenia nie może przekroczyć sumy ubezpieczenia określonej w polisie, w przypadku zaś ubezpieczenia mienia wartości odtworzeniowej i księgowej brutto szkoda wyliczona będzie zrefundowana gdy mienie zostanie odbudowane lub naprawione. Jeżeli w ubezpieczeniu zawartym na sumy stałe- suma ubezpieczenia poszczególnego środka trwałego jest niższa od jego wartości w dniu szkody (niedoubezpieczenie) wysokość ustalonego odszkodowania ulega zmniejszeniu w proporcji w jakiej suma ubezpieczenia poszczególnego środka trwałego lub rzeczowych składników majątku obrotowego pozostaje odpowiednio do ich wartości na dzień szkody. W przypadku ubezpieczenia w wartości odtworzeniowej zasada proporcji będzie stosowana jeżeli niedoubezpieczenie przekroczy 10 procent. Jeżeli suma ubezpieczenia poszczególnego przedmiotu ubezpieczenia jest wyższa od jego wartości w dniu szkody (nadoubezpieczenie) (...) W. ponosi odpowiedzialność jedynie do faktycznej wysokości szkody.

Dowód: polisa nr (...) wraz ogólnymi warunkami ubezpieczenia k. 67 do 82.

W dniu 25.03.2008 na terenie przedsiębiorstwa należącego do powoda zlokalizowanego w Z. miał miejsce pożar. W skutek pożaru zniszczeniu lub uszkodzeniu uległy budynki, budowle, maszyny, urządzenia, wyposażenie należące do powoda jak również składniki majątku obrotowego oraz inwestycje w toku. Na okoliczność niniejszego pozwany sporządził protokół szkody w dniach 25 do 27.03.2008.

Dowód: protokół szkody, wraz z załącznikami wraz z zestawieniem budynków, budowli, maszyn i urządzeń, oraz materiałów zniszczonych podczas pożaru, mienia ruchomego k. 30 do 66,

Powód zgłosił zaistniałą szkodę pozwanemu, pozwany uznał swoją odpowiedzialność co do zasady i przystąpił do szacowania wartości szkody, w toku postępowania likwidacyjnego pozwany powierzył zewnętrznej firmie Biuro (...) w W. ocenę zakresu szkody. Ze strony powoda postępowanie prowadziła firma (...) Sp. z o.o. w W. która wniosła o wypłatę odszkodowania w formie odtworzeniowej.

Dowód: zeznania świadków W. B. , D. B. i D. K. k- 45-407, Z. R. k- 409-412

Po przedłożeniu przez powoda wymaganych przez ubezpieczyciela dokumentów pozwany sugerując się wynikami raportu ze szkody sporządzonego przez Z. R. i B. S. z dnia 9.01.2009r. z którego to raportu wynikała zaniżona wartość składników majątku powoda podana do polisy - wypłacił powodowi odszkodowanie w łącznej kwocie 2 002.871,95 zł następująco:

1. 5.12.2008r. – 255 119, 26 zł - szkoda w środkach obrotowych
2. 24.11.2008 - 33 676,66 - utracony zysk
3. 31.03.2009 - 103 220, 72 - wyposażenie biura
4. 5.12.2008, 5.02.2009 - 1 000 000 , 610 855,31 - z tytułu szkody w budynkach, budowlach, inwestycjach rozpoczętych w maszynach i urządzeniach

Dowód: akta szkodowe pozwanego, zawiadomienie z dnia 5.11.2008, 5.11.2008, 13.11.2008, 22.01.2009, 17.03.2009. k. 83 do 89.

Powód nie zaakceptował wyliczenia wartości szkody, pozwany nie zmienił stanowiska.

Dowód: akta szkody pozwanego, pismo (...) z dnia 16.09.2008, 17.10.2008, 19.12.2008, pisma pełnomocnika powoda z dnia 24.04.2009, z dn. 23.07.2009, pisma Biura (...) i oceny ryzyka do pozwanego z dnia 10.11.2009, pisma pozwanego do powoda z dnia 24.11.2009 k. 90 do 177.

Wartość mienia powoda na dzień powstania szkody kształtowała się następująco:

1. Budynki i budowle : 5 677 347 zł (bez uwzględnienia normatywnego zużycia) , 3 126 150 (z uwzględnieniem normatywnego zużycia)
2. Inwestycja rozpoczęta : 358 034 zł (bez uwzględnienia normatywnego zużycia),
3. Maszyny i urządzenia: 6 338 017, 20 (wszystkie), 1 575 743,05 (całkowicie lub częściowo zniszczone)
4. Środki obrotowe: 259 466,20 zł
5. Wyposażenie części zamienne: 71 159 zł

W wartości budynków i budowli ujęto wartość dróg i placów w zweryfikowanej wartości, w ostatecznej opinii sporządzonej przez biegłych ujęto większą powierzchnię niż we wcześniejszych sporządzanych w toku sporu opiniach, powierzchnia ta została przez biegłego zweryfikowana w terenie. Odnosząc się do określenia wartości inwestycji rozpoczętej to wartość jej określona na kwotę 358 034 zł stanowiła wartość bez uwzględnienia zużycia, skoro była to inwestycja nowa brak było podstaw dla obniżenia jej wartości o stopień zużycia. Odnosząc się do maszyn i urządzeń to wartość wszystkich maszyn (zniszczonych i niezniszczonych) stanowiła wartość 6 338 017,20 i była to wartość odpowiadające rocznikowo maszynom i urządzeniom posiadanych przez powoda tj. z uwzględnieniem stopnia zużycia. Nie wszystkie jednak maszyny zostały zniszczone, stąd wartość 1 575 743,05 - stanowiąca wartość maszyn i urządzeń

zniszczonych. Jako wartość środków obrotowych przyjęto wartość surowców, materiałów i wyrobów gotowych. Niniejsze stanowiło wartość wyrobów tj. wartość po jakiej były one sprzedawane przez powoda po odjęciu kosztu magazynowania, zysku, i kosztu potrącenia z tytułu braków produkcyjnych. Podana wartość to wartość środków obrotowych które zostały zniszczone, przy czym wskazać należy, iż nie wszystkie środki obrotowe zostały zniszczone stąd różnica w podanej wartości w polisie. Środki obrotowe zważywszy na stałe zmiany w ich zakresie każdego dnia nie podlegały weryfikacji wartości ogólnej (wszystkich zniszczonych i niezniszczonych) tak jak w przypadku maszyn i urządzeń. Ponieważ kwota dochodzona tytułem odszkodowania z tytułu wyposażenie biura nie stanowiła przedmiotu żądania pozwu Sąd nie czynił ustaleń w tym zakresie. Odnośnie wartości wyposażenia magazynu i części zamiennych to wskazać należy, iż stanowiły one środki obrotowe, stąd też podlegały odpowiedzialności ubezpieczeniowej.

Powód dokonał przywrócenia mienia zniszczonego i uszkodzonego do stanu sprzed pożaru , rzeczywisty poniesiony przez niego koszt niniejszego wyniósł:

1. Budynki i budowle : 1 744 010,87 zł
2. Inwestycja rozpoczęta : 246 377,78 zł
3. Maszyny i urządzenia: 1 575 743,05 zł
4. Środki obrotowe: 259 466, 20 zł
5. Wyposażenie części zamienne: 71 159 zł

Koszt oceniony jako uzasadniony który poniósł powód stanowił kwotę wyliczoną na podstawie przedłożonej przez niego dokumentacji , faktur , zanalizowanych przez biegłego, dokonującego w tym zakresie weryfikacji w oparciu o realia rynkowe, kosztorysy, kalkulacje. Odnośnie budynków i budowli była to wysokość nakładów poniesionych przez inwestora na naprawę i odbudowę obiektu. Odnośnie maszyn i urządzeń stanowiła ona wartość odkupionych bądź naprawionych przez powoda maszyn i urządzeń, zniszczonych podczas pożaru. Co do środków obrotowych była to wartość surowców, materiałów i wyrobów gotowych tj. wartość po jakiej były one sprzedawane przez powoda po odjęciu kosztu magazynowania, zysku, i kosztu potrącenia z tytułu braków produkcyjnych. Co do wyposażenia i części w magazynie przyjęto wartość ich odkupienia , były to bowiem części nowe (zmagazynowane). Wskazane przez biegłych wartości określały kwoty netto, odpowiednio jak żądanie pozwu dochodzone netto (wyjaśnienia biegłych i powoda na rozprawie w dniu 30.05.2016r, nie kwestionowane przez stronę pozwaną).

Dowód: opinie pisemne z dnia 9.01.2012 k. 419-460, 22.03.2012 k.483-488, z dnia 15.06.2012 k. 540-542, oraz 8.12.2014 k. 744 do 785 oraz uzupełniające złożone na rozprawach w tym z dnia 30 maja 2016r.

Zważywszy na powyższe wartość odszkodowania netto (zgodnie z żądaniem – rozprawa z dnia 30.05.2016r.) kształtowała się następująco.

Przedmiot ubezpieczenia	odszkodowanie
Budynki i budowle	1 744 010,87
Inwestycja rozpoczęta	246 377,78 zł
Maszyny i urządzenia	1 575 743,05 zł

Środki obrotowe	259 466, 20 zł
Wyposażenie części zamienne	71 159 zł

Zważywszy na dokonaną już wypłatę przez pozwanego odszkodowania wartość pozostałego do wypłaty odszkodowania kształtowała się następująco:

Przedmiot ubezpieczenia	Należne odszkodowanie	Wypłacone odszkodowanie przez ubezpieczyciela	Kwota pozostała do zapłaty
Budynki i budowle	1 744 010,87	820 381,95	923 628,92
Inwestycja rozpoczęta	246 377,78 zł	167 332,32	79 045,46
Maszyny i urządzenia	1 575 743,05	623 141,036	952 602,02
Środki obrotowe	259 466, 20 zł	255 119,26	4 346,94
Wyposażenie części zamienne	71 159	0	71 159

Łącznie do zapłaty pozostawała kwota 2 030.782,34 zł.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z powołanych wyżej dokumentów, stanowiących spójną i logiczną całość. Na podstawie tychże dokumentów ustalono fakt i treść zawartej pomiędzy stronami umowy ubezpieczenia, fakt zaistnienia wypadku ubezpieczeniowego w postaci pożaru jak również skutki niniejszego w kwestii określenia zakresu mienia zniszczonego, a także przebiegu postępowania likwidacyjnego, wartości tytułu wypłaconego odszkodowania. Trzeba podkreślić, iż spór w sprawie nie dotyczył odpowiedzialności ubezpieczyciela co do zasady ani też zakresu przedmiotowego szkody. Spór sprowadzał się bowiem - do wartości należnego powodowi z tego tytułu odszkodowania - określenia wartości odtworzeniowej i rzeczywistej mienia objętego odpowiedzialnością odszkodowawczą (polisą) przed szkodą, - skutku niniejszego w związku z podaniem przez powoda określonej wartości do polisy, a w konsekwencji - możliwości obniżenia przez ubezpieczyciela wypłaconego odszkodowania, zważywszy na ujętą w ogólnych warunkach ubezpieczenia zasadą proporcjonalności. Jakie wartości mienia ubezpieczonego powód podał we wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia i jakie w konsekwencji zostały ujęte w polisie wynikało wprost z tych dokumentów. Z materiału dowodowego wynikały też przesłanki dla podania tych kwot w zakresie wartości budynków i budowli jak również maszyn i urządzeń. Sąd ustalił wartość składników mienia powoda przed szkodą na podstawie opinii biegłych mgr inż. T. C. i mgr inż. J. G.. Trzeba wyjaśnić, iż wprawdzie biegli posługiwali się inną definicją wartości rzeczywistej i odtworzeniowej, ku czemu zresztą zgłaszał zastrzeżenia pozwany, to z opinii wynika zarówno wartość z uwzględnieniem jak i bez stopnia zużycia - co do budynków, budowli (wartość rzeczywista i odtworzeniowa) co do pozostałych składników majątku biegli wyjaśnili jakie wartości i z jakich przyczyn zdefiniowali w opiniach. Odnośnie inwestycji rozpoczętej przekonywującym w tym zakresie były wyjaśnienia biegłego, iż brak podstaw dla pomniejszenia wartości kosztu odtworzenia o stopień zużycia technicznego skoro inwestycja ta zważywszy

na swój etap nie była używana. Odnosnie maszyn i urządzeń to biegły wskazał wartość tychże z uwzględnieniem stopnia zużycia technicznego. Odnosząc się do środków obrotowych (w tym magazynu i części zamiennych) to tego zakresu mienia nie dotyczyła suma ubezpieczenia z rozdzieleniem na wartość odtworzeniową i rzeczywistą (par. 10 OWU).

W sprawie sporządzono opinie pisemne w dniu 9.01.2012 k. 419-460, 22.03.2012 k.483-488, z dnia 15.06.2012 k. 540-542, oraz 8.12.2014 k. 744 do 785. Biegli również składali ustnie opinie na rozprawach, w tym na ostatniej rozprawie (opinia podsumowująca rozprawa z dnia 30.05.16 k. 928-933) W kolejno sporządzanych opiniach biegli ujmowali zalecenia Sądu co do ich uzupełniania i wyjaśnienia. Ostatecznie po dokonanych uzupełnieniach uwzględniających również zarzuty pozwanego co do poszczególnych elementów opinii (m.inn. określenie wartości i wielkości mienia pozwanego w tym dróg i placów, wartość środków obrotowych) oraz ostatecznej odpowiedzi biegłych na pytania Sądu i pełnomocników na rozprawie w dniu 30 maja 2016r. Sąd uznał, że opinie te były wystarczające, a także spójne i logiczne, znajdując odzwierciedlenie w pozostałym materiale dowodowym. Trzeba wskazać, iż zarzuty w zakresie tych opinii ze strony pozwanej koncentrowały się na określeniu przez biegłych wartości wyjściowej mienia ubezpieczonego (w zakresie wartości odtworzeniowej) tj. przed szkodą – celem wykazania przesłanek dla niedoubezpieczenia, nie zaś na wartości określonego przez biegłych odszkodowania jako kosztu przywrócenia przez powoda przedmiotowego mienia do stanu sprzed szkody. W tym zakresie biegli poczynili swe ustalenia na podstawie przedłożonych do akt faktur i dokumentów weryfikując niniejsze w oparciu o stawki rynkowe kosztorysy i kalkulacje. Stąd zbędnym było również ponowne przesłuchanie świadka R. jak również zobowiązanie biegłych do ustosunkowania się do sporządzonego przez niego kosztorysu, rolą biegłych było bowiem sporządzenie samodzielnej opinii na podstawie dostępnych dokumentów, a nie ocena prawidłowości pracy św. R.. Zważywszy na powyższe Sąd oddalił również wniosek pozwanego o dalsze uzupełnienie opinii w kierunku już przez niego wnioskowanym, powód o dalsze uzupełnienie opinii nie wnioskował. Pełnomocnicy nie zgłosili dalszych pytań i wniosków do biegłych (k- 932).

Sąd zważył co następuje:

Strony niniejszego postępowania łączyła umowa ubezpieczenia. Zgodnie z art. 805 § 1 kc przez umowę ubezpieczenia ubezpieczyciel zobowiązuje się,

w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, spełnić określone świadczenie w razie zajścia przewidzianego w umowie wypadku, a ubezpieczający zobowiązuje się zapłacić składkę. Poza sporem w przedmiotowej sprawie było zawarcie umowy ubezpieczeniowej, okres ubezpieczenia, zajście wypadku ubezpieczeniowego oraz odmowa wypłaty odszkodowania przez pozwanego w kwocie żądanej przez powoda. Poza sporem było także to, że pozwany uznał szkodę i dokonał częściowej wypłaty. Umowa ubezpieczenia ma charakter adhezyjny tzn. zawierana jest poprzez przystąpienie do warunków zaproponowanych przez jedną stronę, ustalonych we wzorcu umownym opracowanym przez ubezpieczyciela. Ubezpieczający z reguły nie negocjuje warunków umowy, jedynie akceptuje ich treść zaproponowaną przez ubezpieczyciela. Ogólne warunki ubezpieczenia zaliczane są do oświadczeń woli o charakterze kwalifikowanym, dla których ustawodawca ustanawia szczególny reżim prawny (M. Orlicki (w:) System prawa prywatnego, t. 8, s. 672).

W ocenie Sądu Okręgowego mienie wymienione w pozwie włącznie z wyposażeniem magazynu - części zamienne było objęte umową ubezpieczenia łączącą strony postępowania. Stanowiło ono bowiem środki obrotowe, a te wymienione były w polisie, kwalifikację tą potwierdził również biegły składając opinię uzupełniającą w dniu 30.05.2016r. Co do pozostałych składników majątku powoda jako podlegających umowie ubezpieczenia pozwany nie składał zastrzeżeń.

Umowa została potwierdzona dokumentem ubezpieczenia (polisą) stosownie do treści art. 809 par. 1 kc, jej element stanowiły Ogólne Warunki Ubezpieczenia. Z tychże warunków pozwany wyprowadzał możliwość zastosowania zasady proporcji przy wypłacie odszkodowania, zważywszy na tzw. niedoubezpieczenie. (par. 22 OWU).

Powód pismem z dnia 9.02.2015 k. 800-803 podniósł zarzut nieważności zapisów OWU w tym zakresie zarzucając, iż zasada proporcjonalności nie jest znana prawu polskiemu, wskazując na nieprecyzyjność warunków w tym zakresie podnosząc również cel tej regulacji jako służący obejściu prawa.

Spór w niniejszej sprawie koncentrował się więc na ustaleniu wysokości odszkodowania należnego powodowi oraz sposobu jego wyliczenia przez pozwanego, przy czym podkreślić należy, iż powód ostatecznie zgodził się z wnioskami opinii i nie wniósł o jej uzupełnienie, pozwany zaś zarzuty w stosunku do opinii koncentrował na braku jednoznacznego wskazania w nich wartości odtworzeniowej składników mienia powoda, tak aby można porównać je z wartościami wskazanymi w polisie, a następnie na tej podstawie zastosować zasadę proporcji w związku z niedoubezpieczeniem na zasadzie § 22 OWU. Opinie biegłych co do obliczonego kosztu przywrócenia mienia powoda do stanu poprzedniego nie były kwestionowane.

Rozstrzygające dla oceny niniejszej sprawy jest to, czy na podstawie art. 824 § 1 k.c. ubezpieczyciel może skutecznie ograniczyć wysokość odszkodowania należnego z umowy ubezpieczenia majątkowego odpowiednio do relacji wartości przedmiotu ubezpieczenia i sumy ubezpieczenia w następstwie zastrzeżenia zasady proporcji w postanowieniach ogólnych warunków umowy ubezpieczenia, doręczonych ubezpieczonemu przed zawarciem umowy. Innymi słowy, chodzi o ocenę skuteczności zastrzeżenia zasady proporcji w postanowieniach wzorca umowy, ustalonego samodzielnie przez ubezpieczyciela, w kontekście wymagań ustawowych wynikających także z art. 12 ust. 3 i 4 u.d.u.(pop. ob.). Wymienione przepisy ustawowe przesądzają pośrednio, że postanowienia ogólnych warunków umowy ubezpieczenia, które strony umowy ubezpieczenia uczyniły integralnym elementem treści stosunku cywilnoprawnego ubezpieczenia, podlegają wykładni według reguł określonych w art. 65 § 2 k.c., postanowienia zaś sformułowane niejednoznacznie interpretuje się na korzyść ubezpieczającego, a więc z uwzględnieniem rozumienia ich znaczenia przez kontrahenta ubezpieczyciela (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2010 r., IV CSK 149/10).

Zgodnie z art. 824 § 1 k.c., jeżeli nie umówiono się inaczej, ustalona w umowie suma ubezpieczenia jest wskazaniem maksymalnej kwoty ograniczającej wysokość świadczenia ubezpieczyciela, ponoszącego odpowiedzialność za szkodę powstałą w wyniku zdarzenia objętego ubezpieczonym ryzykiem. Wysokość sumy ubezpieczenia ustalonej w umowie wpływa bezpośrednio na określenie wysokości składki ubezpieczeniowej będącej ekwiwalentem świadczenia ubezpieczyciela w postaci ponoszenia ryzyka zapłaty odszkodowania w wysokości odpowiadającej wartości powstałej szkody, ale nieprzekraczającego sumy ubezpieczenia. Powód wskazał wartość księgową brutto i to zostało zaaprobowane przez ubezpieczyciela, który również następnie zaaprobował sposób likwidacji szkody w metodzie odtworzeniowej w oderwaniu niejako od sposobu określenia wartości mienia we wniosku do zawieranej polisy.

Nie oznacza to jednak, że ubezpieczyciel może skutecznie zwolnić się z obowiązku spełnienia świadczenia w wysokości odpowiadającej sumie ubezpieczenia, z powołaniem się na zasadę proporcji zastrzeżoną w postanowieniach ogólnych warunków umowy ubezpieczenia, w razie stwierdzenia w dniu szkody niedoubezpieczenia mienia. Ryzyko zawarcia umowy przewidującej niedoubezpieczenie mienia - w zamian za niższą składkę płaconą ubezpieczycielowi - ubezpieczający poniesie w sytuacji, w której wysokość powstałej szkody jest wyższa niż wysokość zastrzeżonej w umowie sumy ubezpieczenia. Wypłacone odszkodowanie ubezpieczeniowe nie zrekompensuje wówczas ubezpieczonemu poniesionej faktycznie szkody, co nie oznacza generalnego zwolnienia ubezpieczyciela z obowiązku wypłaty odszkodowania w wysokości odpowiadającej określonej w umowie sumie ubezpieczenia. Zastosowanie w takiej sytuacji przez ubezpieczyciela zasady proporcji, rozumianej zawsze jako ograniczającej wysokość odszkodowania w razie niedoubezpieczenia, musiałyby oznaczać, że pomimo określenia w umowie sumy ubezpieczenia w wysokości powodującej niedoubezpieczenie mienia w chwili zawarcia umowy, odszkodowanie ubezpieczeniowe nigdy nie mogłoby osiągnąć poziomu sumy ubezpieczenia, będącej elementem wyznaczającym kalkulację wysokości składki ubezpieczeniowej. (wyrok SN z dnia 15 maja 2015r. V CSK 470/14)

Co więcej zastosowana przez ubezpieczyciela zasada proporcji w par. 22 OWU w ogóle odrywa się od wynikającej z umowy sumy ubezpieczenia wskazanej w polisie - nie stosuje bowiem wartości ew. niedoubezpieczenia z chwili zawierania umowy (wypełniania wniosku i polisy), ale z chwili powstania szkody, a więc wartości nieoznaczalnej, co do której wartości z założenia brak pewności w momencie zawierania umowy, tym samym z góry zakładając sumę ubezpieczenia jako wartość jedynie teoretyczną.

Postanowienie ogólnych warunków umów ubezpieczenia pozwanego ubezpieczyciela jest postanowieniem sformułowanym niejednoznacznie, zatem musi być interpretowane na korzyść ubezpieczającego. Niejednoznaczność ta sprowadza się do zastrzeżenia możliwości każdorazowego zmniejszenia przez ubezpieczyciela wysokości odszkodowania przez zastosowanie zasady proporcji, w razie stwierdzenia w dniu szkody stanu niedoubezpieczenia mienia, pomimo ustalonej w umowie stron sumy ubezpieczenia, którą ubezpieczający ma prawo rozumieć jako górny pułap wysokości należnego mu odszkodowania. Jest to istotne zwłaszcza w sytuacji, w której wysokość poniesionej szkody jest wyższa od wysokości określonej umową sumy ubezpieczenia. W judykaturze uznano za niedozwoloną, zawartą w postanowieniach ogólnych warunków umowy ubezpieczenia innego ubezpieczyciela, klauzulę proporcjonalnej wysokości odszkodowania wynikającą z porównania wartości odtworzeniowej przedmiotu ubezpieczenia z określoną w umowie sumą ubezpieczenia, jeżeli ubezpieczającym jest konsument, z którym klauzula taka nie została indywidualnie uzgodniona, a kształtuje prawa ubezpieczającego w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2014 r., III CSK 302/13, OSNC 2015, nr 10, poz. 121). W uzasadnieniu tego wyroku podważono dopuszczalność stosowania zasady proporcji - z wyjątkiem ubezpieczeń morskich, w których ma ona podstawę w art. 302 § 2 k.m. - ponieważ określona umową suma ubezpieczenia wpływa na wysokość składki, przy kalkulacji której nie uwzględnia się żadnych późniejszych możliwych relacji lub proporcji rzeczywistej wysokości świadczenia, nie wyłączając także możliwego wzrostu wartości mienia w okresie pomiędzy zawarciem umowy ubezpieczenia a dniem powstania szkody. Sąd Najwyższy podkreślił w powyższym wyroku, co podzielił skład (...) orzekający w wyroku z dnia 15 maja 2015r. (VCSK 470/14 już nie dotyczącym konsumenta), że zastrzeżenie w ogólnych warunkach umów ubezpieczenia możliwości dokonywania przez ubezpieczyciela weryfikacji sumy ubezpieczenia z wartością odtworzeniową ubezpieczonego mienia dopiero w fazie postępowania likwidacyjnego przeczy równości prawnej stron umowy ubezpieczenia, naruszając zasadę uczciwości obrotu.

W ocenie Sądu konsekwencje nadużycia tej nierówności zawiera także dalsza treść omawianego par. 22 OWu trzeba bowiem wskazać, iż w przypadku tzw. niedoubezpieczenia ubezpieczyciel obniża odszkodowanie, w przypadku gdy suma ubezpieczenia jest wyższa od jego wartości w dniu szkody (nadubezpieczenie) ubezpieczyciel ponosi odpowiedzialność do faktycznej wartości szkody.

Należy również wskazać, iż problematyka niedoubezpieczenia stanowiła już przedmiot rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie w wyroku z dnia 5 grudnia 2013r. I ACa 427/13 i stanowisko w nim wyrażone Sąd niniejszy powołując podziela. To ubezpieczyciel - jako profesjonalista oraz autor ogólnych warunków ubezpieczenia - ma obowiązek sformułować je precyzyjnie, a w razie niejasności czy wątpliwości co do poszczególnych postanowień należy je interpretować na korzyść ubezpieczającego. Byłoby bowiem sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, by niekorzystne konsekwencje wadliwej i niedbałej redakcji tych postanowień obciążały ubezpieczającego. Wspomniana zasada powinna obejmować wszystkie stosunki ubezpieczenia, a nie tylko te z udziałem konsumentów (wyrok SN z 8 grudnia 2005 r., II CK 305/05, Rzeczpospolita 2005, nr 288, s. C2). Stosowana przez pozwanego zasada proporcji doprowadza do obniżania/zaniżania wysokości należnego odszkodowania w stosunku do faktycznej wartości odtworzeniowej, pozwalając pozwanemu dobrowolnie ustalać wysokość kwoty odszkodowania przy szkodzie częściowej. Zasada jest sprzeczna z zasadami współzycia społecznego - w konsekwencji nieważna.

Tym samym Sąd orzekający zasądził kwotę odszkodowania na podstawie art. 805 kc, jak wyliczoną przez biegłych, z uwzględnieniem dokonanych już wypłat.

Rozstrzygnięcie o odsetkach znajduje uzasadnienie w art. 481 kc, art. 817 kc oraz art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 22 maja 2003r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. Nr 124, poz. 1151 ze zm.). W piśmie z dnia 5.11.2008r. pozwany poinformował powoda o przyznaniu odszkodowania w zakresie szkody w środkach obrotowych. W piśmie z dnia 13.11.2008r. pozwany poinformował powoda o przyznaniu kwoty 1000000 zł, która to stanowiła część odszkodowania za szkodę w budynkach, budowlach, inwestycjach rozpoczętych maszynach i urządzeniach. Tak więc pozwany najpóźniej w dniach 5.11.2008r. i 13.11.2008r. dysponował stosownym materiałem dowodowym zgromadzonym w aktach szkody pozwalającym zweryfikować zgłoszone roszczenia i umożliwiającym zaspokojenie roszczeń powoda w

całości , zaś od dnia następnego – odpowiednio 6.11.2008r. i 14.11.2008r. pozostawał w opóźnieniu. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu znajduje uzasadnienie w art. 98 § 1 i 3 kpc . Na koszty złożyły się : koszty powoda: 16 757 zł tj. 7217 koszty zastępstwa procesowego w nin postępowaniu wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa; 40zł i 120 zł tytułem opłaty od wniosku i reprezentacji w postępowaniu pojednawczym, 20zł i 60 zł – tytułem połowy opłaty i reprezentacji w postępowaniu zażaleniowym w zakresie wynagrodzenia biegłego L., 300 zł tytułem kosztów reprezentacji w postępowaniu zażaleniowym w zakresie zarządzenia o ściągnięciu, 9000 zł tytułem zaliczki na opinię biegłych. Koszty pozwanego : 7217 zł koszty zastępstwa procesowego w niniejszym postępowaniu wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa, 6500 zł tytułem zaliczki na opinię biegłych. Uwzględnivszy proporcję w wyniku procesu (66,49%) należność z powyższego tytułu wyniosła na rzecz powoda kwotę 6545,16 zł . Odrębnie rozliczono opłatę zważywszy na zwolnienie strony powodowej od jej uiszczenia w połowie. Powód poniósł 50 000 zł, ponieważ wygrał w 66,49% należną mu była do zwrotu od pozwanego kwota 33 245 zł. Stąd jeżeli kwotę tą doliczyć do 6 545, 16 do zwrotu od pozwanego na rzecz powoda ostatecznie pozostawała kwota 39 790,16 zł . i tą kwotę zasądzoną w pkt 3. W pkt 4 zarządono ściągnięcie od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa (SO w Rzeszowie) kwoty 33 245 zł pozostającej w proporcji do wyniku sprawy, a od której powód był zwolniony (66,49%z 50 000 zł) , a od której był zwolniony powód na zasadzie art. 113 ust.1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Sąd po zapoznaniu się z przedłożoną do akt sprawy dokumentacją nie znalazł podstaw dla cofnięcia zastosowanego zwolnienia o czym orzekł postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 30 maja 2016r. Pozostałe koszty opinii , co do których na dzień wydawania orzeczenia postanowienia w przedmiocie przyznania wynagrodzenia były prawomocne , a których koszt został pokryty tymczasowo przez SP w kwocie łącznej 2054, 59 zł - Sąd rozdzielił stosunkowo , również stosownie do w/w proporcji. Koszt opinii biegłych złożonych na rozprawie w dniu 30 maja 2016r. jako na dzień wydawania wyroku prawomocnie nie orzeczony stanowić będzie przedmiot odrębnego postanowienia, a następnie uzupełnienia , stosownie do treści art. 108 ¹ kpc.